

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk och vedanatomisk av ängsladan och stora ladan på Klockarrönningen Söderbärke, Smedjebackens kommun

Linderson, Hans

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2023). *Dendrokronologisk och vedanatomisk av ängsladan och stora ladan på Klockarrönningen Söderbärke, Smedjebackens kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2023:61). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

21 Augusti 2023

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2023:61
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK OCH VEDANATOMISK ANALYS AV
ÄNGSLADAN OCH STORA LADAN PÅ KLOCKARRÖNNINGEN
SÖDERBÄRKE, SMEDJEBACKENS KOMMUN

Uppdragsgivare: Göteborgs universitet, Hantverkslaboratoriet, Box 115, 405 30 Göteborg.

Projekt: 3016BLLIND. (kontaktperson: Linda Lindblad, linda.lindblad@conservation.gu.se)

Område: Södra Dalarna **Prov nr:** 83506-83520 **Antal borr+sågprov:** 5+10

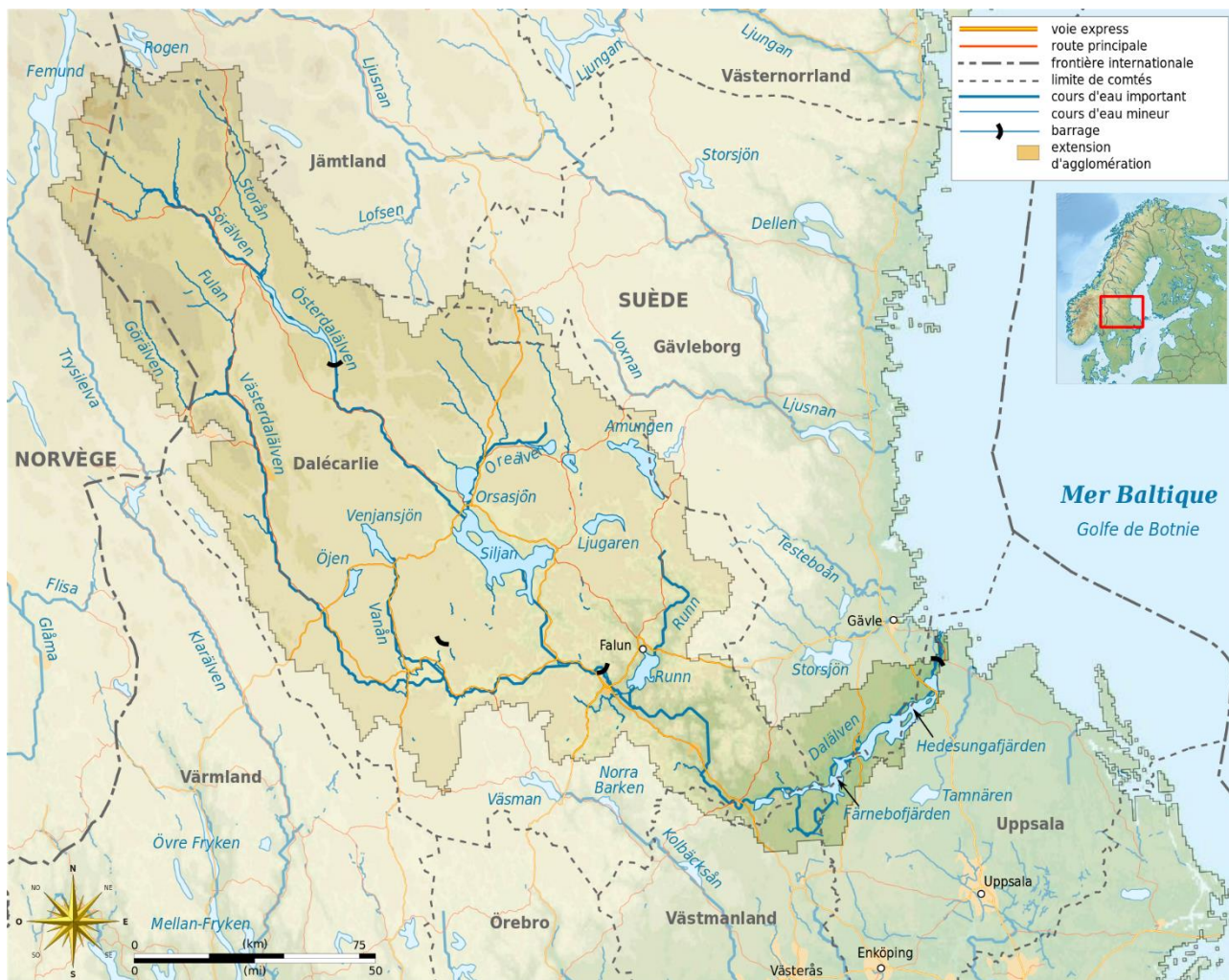
Dendrokronologiskt objekt: Ängsladan prov 1-9. Stora ladan 20-25

Resultat dendro:

Dendro nr:	Provnr: Placering enl Melin	Trädslag	Antal år (2 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer; vågat dateringsförslag inom parantes.
83506	1	Gran	31-llw	W		sommar	
83507	2	Tall	126	Sp 57, W	1630	V 1630/31	
83508	3	Tall	123;3	Sp 61, W	1632	V 1632/33	Tillväst kollaps 1610-
83509	4	Tall	118	Sp 59, W	1633	V 1633/34	Tillväxtökn 1631-
83510	5	Tall	91	Sp 38, W	1633	V 1633/34	
83511	6	Tall	75	Sp 30, W	1633	V 1633/34	
83512	7	Asp	52+ew;1	W	X	Juni år X	
83513	8	Asp	58+ew;1	W	X	Juni år X	
83514	9	Asp	51+ew;1	W	X	Juni år X	
83515	20	Asp	38;3	B		V	
83516	21	Asp	40;3	B		V	
83517	22	Asp	31	W		V	
83518	23	Asp	31	Nära W			
83519	24	Tall	59	Sp 44, W	1879	V 1879/80	
83520	25	Tall	63	Sp 34, B	1879	V 1879/80	

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Ängsladans undersökta furuvirke är avverkat från **vinterhalvåret 1630/31 till vinterhalvåret 1633/34**. Prov 2-4, dateras mot en generell Falu-kronologi. Just denna kronologi är mest baserad på virke funna söder om Falun. Den lokala virkestransporthistoriken (flottning) har jag inte fördjupat mig i. Baserat på den dendrokronologiska analysen förefaller virket från den generella Falu-kronologin komma söder om Borlänge inom Dalälvens dräneringsområde, se bild nedan. Prov 2-4 knytning till denna referens förefaller något långväga men kan möjligen besvaras av historiker i ämnet. Prov 4 får en tillväxtökning från 1631 som tyder på avverkning av granträd indikerande att dessa träd är avverkade i samma skogsområde. Tillväxtkollapsen i träd 3 år 1610 och fram till 1632 tyder på en grundvattenhöjning, måhända ett dammbygge (man/bäver). Prov 5-6 dateras till **vinterhalvåret 1633/34**, mot en mer lokal kronologi i sydligaste Dalarna eller möjligen Västmanland. Kan således vara helt lokal.

Alla lövträdsprover är från **aspvirke**. Dessa har inte varit möjliga att datera, dels för att asp allmänt är svårare att datera och dels för att proverna var i flera fall i dåligt skick. Ängsladans aspvirke, prov 7-9 är avverkade en gemensam säsong, **juni**, året okänt.

Stora ladan, prov 24-25, dateras till **vinterhalvåret 1879/80** mot en generell Falu-kronologi, samma kronologi som ovan. Det är oklart om dessa två prov representera hela byggnadens ålder. Övriga prov är av **asp** och avverkade **augusti-maj** ett okänt år.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet

Vid extern kommunikation av resultaten i den här rapporten önskas omnämnande av laboratoriet.

Vid referens till rapporten: *Linderson, H. 2023. Dendrokronologisk och vedanatomisk analys av ladorna på klockarrönningen, Söderbärke, Dalarna. Nationella laboratoriet för vedanatomy och dendrokronologi rapport 2023:61. Lund: Lunds universitet.*

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomy och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891